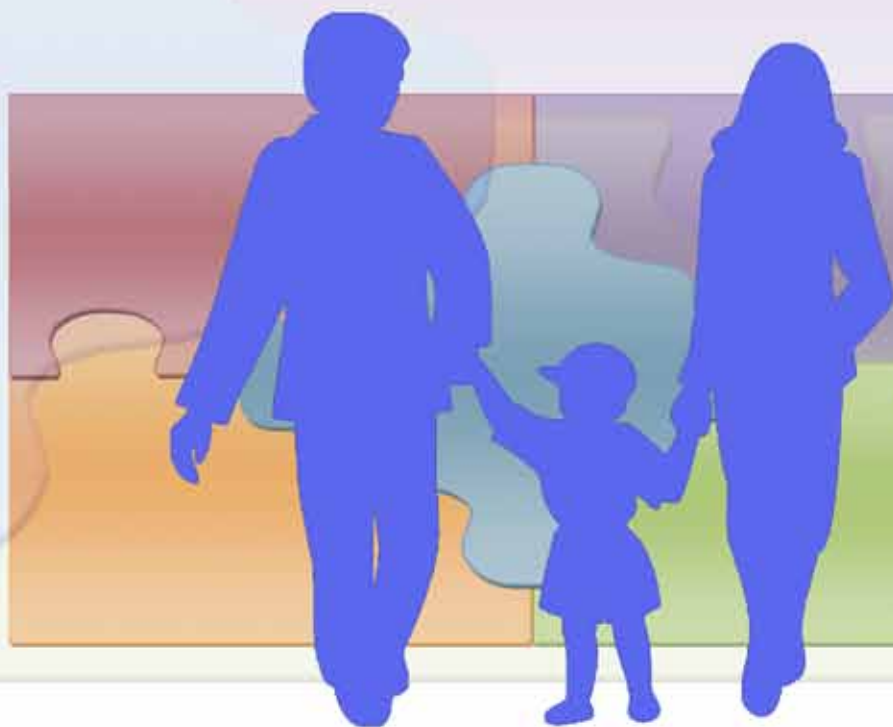

Model współpracy interdyscyplinarnej

MODEL

współpracy interdyscyplinarnej

Wydawnictwo sfinansowane ze środków
Województwa Małopolskiego

REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ

KRAKÓW 2011

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

30-070 Kraków, ul. Piastowska 32,

Tel 012 422 06 36

www.rops.krakow.pl

e-mail: biuro@rops.krakow.pl

Opracowanie: Joanna Dyrzc

Redaktor naczelny: Wioletta Wilimska

Redakcja: Ewa Solecka-Florek

Okładka: Grzegorz Mordecki

ISBN 978-83-60242-57-5

Nakład: 2000

Skład, druk i oprawa:

EXPOL, P.Rybiński, J.Dąbek Spółka Jawna

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek; tel./fax: (054) 232 37 23, 232 48 73

e-mail: sekretariat@expol.home.pl, <http://www.expol.home.pl>

SPIS TREŚCI

I. ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY	5
1. Czym jest zespół interdyscyplinarny?	5
2. Kto może być członkiem zespołu interdyscyplinarnego?	5
3. Czemu ma służyć zespół interdyscyplinarny?	6
4. Kto organizuje spotkania zespołu? Jak wygląda dokumentacja i gdzie jest przechowywana?.....	7
5. Tworzymy zespół interdyscyplinarny	8
6. Najczęstsze ograniczenia przy tworzeniu zespołów interdyscyplinarnych:	9
7. Co to jest grupa robocza?	10
8. Różnice występujące pomiędzy zespołem a grupą roboczą.....	11
9. Jakie dokumenty winny być sporządzane przy tworzeniu i funkcjonowaniu zespołów interdyscyplinarnych:.....	12
10. Rola i zadania powiatu w budowaniu systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy.	18
II. ZABEZPIECZENIE DOBRA MAŁOLETNIICH – INTERWENCJA W ŚRODOWISKU, NOWE UPRAWNIENIA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH....	19
1. Pracownik socjalny	19
2. Interwencja kryzysowa wobec dzieci zagrożonych przemocą domową.....	19
3. Zażalenia rodziców odebranego dziecka	20
4. Procedura Policji w zabezpieczeniu dobra małoletnich dzieci	20
III. PROCEDURA „NIEBIESKA KARTA” – W STOSUNKU DO OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE.	21
1. Co to jest procedura Niebieskiej Karty?	21
2. Kiedy zakładamy Niebieską Kartę	22
IV. KOMPETENCJE SŁUŻB W RAMACH PROCEDURY „NIEBIESKA KARTA”	27
V. ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY – WSPARCIE NIE TYLKO DLA RODZIN DOTKNIĘTYCH PRZEMOCĄ	30

*„Połączenie sił to początek,
pozostanie razem to postęp,
wspólna praca to sukces”*

Henry Ford

WSTĘP

Podejmowane działania wobec rodziny powinny mieć na celu wsparcie i umożliwienie przezwyciężania trudności życiowych, wykraczających poza własne możliwości rodziny. Pomoc rodzinie powinna wyprzedzać pomoc samemu dziecku i tak przebiegać, aby kompleksowo zabezpieczać jej potrzeby.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, dąży do budowy funkcjonalnego i dynamicznego systemu opieki nad dzieckiem i szeroko pojętą rodziną.

Jako bardzo dobry przykład wdrażania działania zintegrowanego i współpracy interdyscyplinarnej, można podać działalność lokalnych koalicji przeciw przemocy. Już od 2002 roku z inicjatywy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie rozpoczęto tworzenie na terenie Małopolski systemu współpracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach projektu „Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – Interwencje w przemocy domowej”. Przedmiotowy projekt zakładał działanie lokalnych: powiatowych i gminnych zespołów interdyscyplinarnych.

Powodzenie tego projektu uprawnia nas do stwierdzenia, iż współpraca interdyscyplinarna jest najbardziej efektywną i kompleksową formą pomocy dziecku i rodzinie. To doświadczenie pozwala również na wyciągnięcie wniosku, iż taka pomoc powinna być oferowana w każdym kryzysie dotyczącym rodzinę.

Niniejszy poradnik ma na celu pokazanie i ułatwienie przedstawicielom wszystkich służb pracujących w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, jak rozwijać współpracę międzyinstytucjonalną, jak tworzyć zespoły interdyscyplinarne, jakie osoby zapraszać do współpracy i jak kompleksowo pracować z rodziną nie tylko dotkniętą przemocą, ale także rodziną wieloproblemową. Pokazuje również jak organizować lokalny system wsparcia z uwzględnieniem możliwości i zasobów lokalnych każdej gminy.

Dzięki współpracy interdyscyplinarnej tworzy się platforma współpracy między instytucjami oraz buduje się społeczne zaufanie do kompetencji instytucji pomagających, a przecież nam samym – pracownikom systemu pomocy społecznej powinno zależeć na dobrym wizerunku.

Oczywiście współpraca jest procesem, wymaga czasu i zaangażowania.

Ufamy, iż tak, jak w przytoczonym cytacie aby odnieść sukces potrzebna jest praca, wspólna praca. W drodze do sukcesu połączmy więc siły i zacznijmy razem działać!

Zapraszamy do lektury
Zespół redakcyjny.

I. ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY

Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 842) oprócz wielu zmian, wprowadza do obowiązków samorządów nowe zadanie – **tworzenie i obsługę zespołów interdyscyplinarnych**.

1. Czym jest zespół interdyscyplinarny?

Zespół interdyscyplinarny w myśl nowych przepisów stanowi najważniejszy element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ma na celu skupienie przedstawicieli wszystkich instytucji i służb z terenu gminy, których wspólne działania mogą kompleksowo przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy domowej i stworzenia systemu wsparcia dla osób i rodzin gdzie występuje zjawisko przemocy.

Każda gmina zobligowana jest do posiadania i realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Programu Ochrony Ofiar. Dokumenty te powinny zawierać kompleksową diagnozę gminy z zakresu skali zjawiska oraz zasobów instytucjonalnych mogących być wykorzystane do udzielania kompleksowej pomocy. Stanowią również ważny dokument dla zespołu interdyscyplinarnego, który kreuje politykę przeciwdziałania przemocy i działań na rzecz zwalczania tego zjawiska na terenie gminy.

Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- 3) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie (art.9b ust. 2)

2. Kto może być członkiem zespołu interdyscyplinarnego?

Ustawa określa kto może zostać powołany na członka zespołu (art. 9a ust. 3) są to przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnej komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,

– organizacji pozarządowych.

Ustawa wskazuje również **kuratorów sądowych, prokuratorów** oraz inne podmioty które w środowisku lokalnym działają na rzecz przeciwdziałania przemocy.

WAŻNE: Dla prawidłowego funkcjonowania zespołu ważne jest, aby jego uczestnikiem był kurator zawodowy zarówno z pionu rodzinnego jak i karnego. Pamiętajmy, że w większości przypadków sprawy trafiające do rozpoznania na zespół pozostają w zainteresowaniu Sądów, ze względu na prowadzone postępowania w sprawach opiekuńczych i karnych. Obecność przedstawicieli Sądu będzie również pomocne w monitorowaniu działań podejmowanych przez zespół lub grupę roboczą, bowiem Sąd ma prawo zobligować strony do podejmowania działań z zakresu np. uczestnictwa w terapii, programie korekcyjno-edukacyjnym.

Należy tutaj podkreślić, że zespoły interdyscyplinarne i zadania które zostały im przypisane, to kontynuacja działań jakie były podejmowane na terenie województwa małopolskiego, w ramach programu: Przeciw Przemocy – Budowanie Lokalnych Koalicji, Interwencja w przemocy w domowej. Już wtedy celem tego programu było :

1. Zwrócenie uwagi decydentów i władz lokalnych na problem z jakim borykają się wszystkie instytucje pomocowe działające w obszarze pomocy rodzinie i dziecku, gdzie występuje problem przemocy domowej. Pamiętać należy, że poparcie i zaangażowanie władz i ich przyzwolenie na działania w tym zakresie jest najważniejsze, dlatego też należy tworzyć lokalny lobbinyg na rzecz działań mających na celu propagowanie zatrzymania zjawiska przemocy. W chwili obecnej gminy mają możliwości pozyskania środków w ramach działań w tym zakresie, dlatego też warto organizować lokalne konferencje zapraszać na nie lokalnych decydentów, pokazać, że zjawisko przemocy istnieje oraz rozpowszechniać formy wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych tym zjawiskiem.
2. Poznanie i nawiązywanie kontaktów przedstawicieli wszystkich instytucji pomocowych działających w tym bardzo delikatnym obszarze, co wypracowało bogatą współpracę pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz ofiar przemocy domowej i wspólną wymianę doświadczeń. W chwili obecnej współpraca interdyscyplinarna jest fundamentem działań w tym zakresie, a wzajemna wymiana doświadczeń, znajomości kompetencji wszystkich służb pozwala na opracowanie kompleksowego planu pomocy dla osoby i rodziny doświadczającej przemocy domowej.
3. Złamanie pewnych stereotypów społecznych dotyczących przemocy domowej, uwrażliwienie społeczeństwa na ten problem oraz wzbogacenie wiedzy teoretycznej i praktycznej specjalistów działających w obszarze pomocy ofiarom przemocy domowej, co przyczyniło się do lepszych efektów pracy i większego profesjonalizmu służb pomagających.

Dlatego też, jeżeli na terenie gminy funkcjonuje koalicja na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie łatwiej będzie przekształcić ją w zespół interdyscyplinarny zapraszając dodatkowych członków wskazanych przez ustawodawcę. Funkcjonująca koalicja jest fundamentem budowania zespołu, bowiem członkowie tych grup to osoby, które cechowały się dużym zaangażowaniem w walce ze zjawiskiem przemocy, organizowały się dobrowolnie, niejednokrotnie bez żadnej grafiki finansowej, dlatego też stanowią duży potencjał przyszłego zespołu.

WAŻNE Pamiętać należy, że program ten był prowadzony przez powiaty, gdzie to za pośrednictwem liderów gminnych organizowano spotkania przedstawicieli służb. Udział specjalistów nie był regulowany żadnymi aktami prawnymi, **natomiast w chwili obecnej ustawodawca jasno wskazuje tryb powoływania zespołu, dobór jej członków oraz dokumentację jaka winna być prowadzona w ramach działalności zespołu.**

3. Czemu ma służyć zespół interdyscyplinarny?

Zespół interdyscyplinarny służyć ma przede wszystkim osobom doświadczającym przemocy w rodzinie ale także specjalistom pracującym w tym obszarze, aby kompleksowo i profesjonalnie mogli pomagać osobom zgłaszającym się po pomoc. Powołanie w każdej gminie zespołu

interdyscyplinarnego jest też pewnym usystematyzowaniem działań w tym zakresie. Określenie zadań, wskazanie instytucji odpowiedzialnej za jego prowadzenie, wytypowanie instytucji i ich przedstawicieli mogących uczestniczyć w pracach zespołu ma na celu stworzenie profesjonalnej i kompleksowej sieci wsparcia dla osób i rodzin doświadczających przemocy.

Należy tutaj podkreślić, że zespół ma obowiązek podejmować działania również względem sprawcy przemocy. Dużą uwagę skupia się na budowaniu systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, to oni zawsze stanowią centrum uwagi wszystkich pomagaczy, natomiast sprawca również powinien zostać poddany odpowiednim działaniom terapeutycznym i mobilizującym – dyscyplinującym, mającym na celu zaprzestanie przez niego działań przemocowych. Dlatego też gminy powinny mieć ofertę pomocową dla sprawców w postaci działań korekcyjno-edukacyjnych.

WAŻNE Programy korekcyjno-edukacyjne realizowane są przez powiaty, które realizują to zadanie przez powiatowe centra pomocy rodzinie lub inne instytucje lub organizacje, którym zlecane jest to zadanie w drodze konkursu.

4. Kto organizuje spotkania zespołu? Jak wygląda dokumentacja i gdzie jest przechowywana?

Ustawa powierza obowiązki z zakresu obsługi zespołów interdyscyplinarnych ośrodkom pomocy społecznej.

Obsługa organizacyjno-techniczna zespołu interdyscyplinarnego. Cała dokumentacja gromadzona z posiedzeń zespołu powinna być odpowiednio zabezpieczona (dane wrażliwe) i przechowywana przez ośrodek pomocy społecznej. Posiedzenia zespołu winny odbywać się również w siedzibie ośrodka lub w miejscu wskazanym przez ośrodek, bowiem to pomoc społeczna organizuje wszystkie działania podejmowane w ramach zespołu, zawiadamia członków o terminie spotkania, a także prowadzi rejestr Niebieskich Kart wpływających do ośrodka. Z tego też powodu dobrym rozwiązaniem jest, aby przewodniczący zespołu był pracownikiem socjalnym ośrodka, co znacznie umożliwi płynną organizację spotkań, przesyłanie korespondencji oraz monitorowanie sytuacji rodziny pozostającej w zainteresowaniu zespołu.

Przewodniczący zespołu to najczęściej pracownik socjalny danego ośrodka pomocy społecznej (choć ustawa tutaj nie wskazuje na taką konieczność, wprowadza jedynie obowiązek, że osoba kierująca pracą zespołu wybierana jest spośród członków na pierwszym posiedzeniu zespołu). Zdarzają się sytuacje, że przewodniczącym zespołu jest osoba nie będąca pracownikiem ośrodka, jednak ze względów organizacyjnych nie jest to dobre i praktyczne rozwiązanie.

Częstotliwość posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych. Ustawa wskazuje, że posiedzenia członków zespołu powinny odbywać się nie rzadziej niż raz na trzy miesiące.

WAŻNE

Należy się tutaj zastanowić, czy spotkania raz na kwartał nie spowodują nawarstwienia się spraw oraz czy będzie możliwe sporządzenie i weryfikacja indywidualnych planów pomocy sporządzanych dla osób i rodzin omawianych na posiedzeniach zespołu. Spotkania zespołu raz w miesiącu pozwolą na bieżąco monitorować sytuację rodziny, weryfikowanie celów krótkoterminowych oraz wymianę wiedzy z zakresu pracy z osobą czy rodziną. Okres trzech miesięcy nie jest dobrym rozwiązaniem biorąc pod uwagę fakt prowadzenia procedury „Niebieskiej Karty”, która została wprowadzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. (Dz. U Nr 209 poz.1245) nakładając czasowe ograniczenia w realizacji określonych działań oraz zmianę procedury Niebieskiej Karty, która w chwili obecnej przeznaczona jest nie tylko dla Policji i pomocy społecznej ale również daje uprawnienia innym służbom, które winny wypełnić druk i niezwłocznie przesłać do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, celem podjęcia określonych działań.

5. Tworzymy zespół interdyscyplinarny:

Uchwała Rady Gminy

Zespół interdyscyplinarny powołuje: Burmistrz, Wójt, Prezydent Miasta. Tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania określa Rada w drodze uchwały.

Porozumienia w sprawie współpracy

Porozumienia zawierane są przez Wójta, Burmistrza, Prezydenta Miasta z instytucjami prowadzącymi działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Do takich instytucji należą: Policja, Sąd, oświata, przedstawiciel służby zdrowia, przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Sąd oraz Prokuratura. To na podstawie tych porozumień osoby wskazane w porozumieniu uczestniczą w posiedzeniach zespołu.

Policja

– umożliwi uzyskanie informacji o interwencjach podejmowanych w środowisku lokalnym.

Sąd i kuratorzy

– informuje o osobach i rodzinach pozostających w zainteresowaniu Sądu oraz umożliwi monitorowanie sposobu wywiązywania się z obowiązków nałożonych przez Sąd wobec ofiary i sprawcy.

Pedagog szkolny

– daje możliwość monitorowania sytuacji szkolnej małoletnich dzieci z rodzin dotkniętych przemocą.

Służba zdrowia

– pielęgniarka środowiskowa, lekarz dostarczą zespołowi informację o zjawisku przemocy zaobserwowanym podczas wykonywania swoich obowiązków służbowych; ponadto przedstawiciel służby zdrowia to osoba niezbędna w sytuacjach odbierania dziecka ze środowiska naturalnego.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej

– zapewnia specjalistyczną pomoc psychologiczną, pedagogiczną, prawną, socjalną, socjoterapeutyczną oraz hostelową;
 – prowadzi terapię krótkoterminową;
 – prowadzi grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie;
 – prowadzi terapię dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków odurzających;
 – zapewnia miejsca hotelowe w przypadku konieczności izolacji ofiary.

GKRPA

– daje możliwość skierowania osób uzależnionych od alkoholu na terapię w systemie otwartym i zamkniętym.

Opracowanie Regulaminu Zespołu Interdyscyplinarnego

Regulamin zespołu interdyscyplinarnego jest podstawowym aktem prawnym określającym zasady funkcjonowania zespołu a w szczególności:

1. Siedzibę zespołu – najczęściej jest to pomieszczenie w ops, gdzie również gromadzona jest dokumentacja zespołu (odpowiednio zabezpieczona, boiem zawiera dane wrażliwe).
2. Cele główne - strategiczne zespołu.
3. Zasady pracy i sposób prowadzenia dokumentacji.
4. Sposób monitorowania osób i rodzin objętych oddziaływaniami zespołu.

Powyższy schemat przedstawia jak krok po kroku tworzymy zespół interdyscyplinarny, jakie podejmujemy działania, jakie zapraszamy instytucje do współpracy, jakie opracowujemy dokumenty.

Dobierając członków do zespołu interdyscyplinarnego musimy pamiętać, że muszą być to osoby nie tylko merytorycznie i kompetencyjnie przygotowane do roli pomagacza, ale osoby cechujące się dużym zaangażowaniem i chęcią współpracy w tym obszarze. Ustawodawca jasno wskazuje, że działania w zakresie pracy zespołu wykonywane są w ramach obowiązków służbowych przedstawicieli wszystkich instytucji i służb, ale należy tutaj mieć na uwadze osobiste zaangażowanie tych osób i chęć niesienia pomocy osobom uwikłanym w zjawisko przemocy. Pamiętajmy, że praca w tym obszarze jest bardzo trudna, bowiem jest to praca na ludzkich emocjach wymagająca dużej empatii i wrażliwości na krzywdę drugiego człowieka.

Jednak najważniejsze zadanie w tym zakresie spoczywa na kierownikach ośrodków pomocy społecznej, od których zależeć będzie jak te zespoły będą funkcjonować i czy prawidłowo będą wypełniać swoją rolę.

6. Najczęstsze ograniczenia przy tworzeniu zespołów interdyscyplinarnych:

- brak kadry w ośrodkach pomocy społecznej;
- przeciążenie pracowników pomocy społecznej obowiązkami służbowymi;
- brak kadry świadczącej usługi psychologiczno-pedagogiczne oraz socjalno-prawne;
- brak odpowiednich warunków lokalowych do prowadzenia posiedzeń zespołu;
- brak szkoleń i wypalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej.

WAŻNE: Przy tworzeniu zespołów interdyscyplinarnych ważne jest aby posiadał odpowiednią bazę instytucjonalną z zakresu specjalistycznego poradnictwa, gdzie będzie można skierować osobę lub rodzinę wymagającą np. pomocy prawnej, psychologiczno-pedagogicznej, psychoterapeutycznej, psychiatrycznej, a także miejsc hotelowych w przypadku konieczności odizolowania ofiary od sprawcy. Wielokrotnie zdarzają się sytuacje, gdzie agresor w sposób realny zagraża życiu ofiary, bardzo często świadkami takich zachowań są małoletnie dzieci. W tym zakresie gminy powinny liczyć na pomoc i wsparcie powiatu, do którego obowiązków należy prowadzenia Ośrodków Interwencji Kryzysowej i organizowanie specjalistycznego poradnictwa. Jak wiemy ustawodawca obliguje również samorządy gminne do podejmowania działań w tym zakresie: tworzenia ośrodków wsparcia, mieszkań chronionych i umożliwienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, jednak ograniczenia finansowe nie pozwalają na ich realizację. Istotną rzeczą jest również fakt, że pomimo dużej zmiany w świadomości naszego społeczeństwa nadal są miejsca, gdzie temat przemocy jest zjawiskiem wstydlwym i ukrywanym przez ofiary, dlatego też wstydzą się prosić o pomoc w swoim miejscu zamieszkania z obawy o naznaczenie w społeczności, w której na co dzień funkcjonują, dlatego też wolą skorzystać z pomocy w miejscu gdzie pozostają anonimowe.

Ważne jest zatem, aby zespoły nawiązały współpracę z powiatem i miały wsparcie w zakresie zabezpieczenia swoim klientom pomocy specjalistycznej, bowiem nie można wspierać ofiary nie proponując jej dostępu do form wsparcia. Jeżeli mamy rodzinę, w której występuje zjawisko przemocy domowej musimy popatrzeć na problem kompleksowo i traktować rodzinę jako system, gdzie pracujemy z jej poszczególnymi elementami. Osoba zgłaszająca się do nas o pomoc musi mieć dostęp do: pomocy psychologicznej, prawnej, psychoterapeutycznej, powinna mieć zagwarantowany dostęp do grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, a w przypadkach gdzie występuje problem uzależnienia od alkoholu uczestnictwa w grupach dla osób współuzależnionych. W stosunku do sprawców przemocy, również powinna być przedstawiona oferta działań, mająca na celu zaprzestanie przez niego zachowań przemocowych. Dlatego też ważne jest, aby członkiem zespołu był pracownik Ośrodka Interwencji Kryzysowej lub innej

placówki, która będzie mogła zapewnić działania psychologiczno-pedagogiczne, terapeutyczne oraz zapewnić bezpieczne miejsce pobytu.

7. Co to jest grupa robocza?

Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w indywidualnych przypadkach (art.9a ust.10). Skład grupy roboczej to przedstawiciele instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy rodzinie i dziecku, wskazani w art. 9a ust.1 pkt 11 i 12 ustawy.

Grupa robocza powoływana jest przez przewodniczącego, a jej skład określa zespół w zależności od potrzeb osoby i rodziny, której sprawa dotyczy. W grupie roboczej powinny znaleźć się osoby, które kompetencyjnie mogą pomóc w rozwiązaniu problemu i zaprzestaniu przemocy.

***Przykład:** Jeżeli pracujemy z rodziną pozostającą w zainteresowaniu ośrodka pomocy społecznej ze względu na trudną sytuację materialno-bytową, w której to rodzinie dochodzi do przemocy, a sprawca jest osobą spożywającą alkohol w sposób wskazujący na uzależnienie i pozostającą w zainteresowaniu Sądu, a także w rodzinie wychowują się małoletnie dzieci, wtedy osobami wskazanymi do grupy roboczej będą:*

- **pracownik socjalny** – pracujący z rodziną celem określenia sytuacji materialno-bytowej i wskazania ewentualnych możliwości wsparcia w tym zakresie (np. pomoc finansowa w formie zasiłków celowych lub okresowych);
- **kurator sądowy** – celem określenia sposobu wywiązywania się sprawcy z nadzoru oraz wskazania dalszych działań mających na celu zaprzestanie stosowania przemocy przez sprawcę, w tym złożenie wniosku o leczenie w systemie otwartym lub zamkniętym;
- **pedagog szkolny** – informujący o sytuacji szkolnej małoletnich dzieci i występujących problemach w tym zakresie;
- **pracownik Ośrodka Interwencji Kryzysowej** – celem przedstawienia możliwości objęcia rodziny pomocą psychologiczno-pedagogiczną, terapeutyczną, możliwością uczestnictwa ofiary w grupach wsparcia np. dla osób doświadczających przemocy lub grupy dla osób współuzależnionych. Ważna jest tutaj możliwość objęcia sprawcy pomocą w formie programu korekcyjno-edukacyjnego, którego realizacja będzie mogła być egzekwowana przez kuratora zawodowego.

8. Różnice występujące pomiędzy zespołem a grupą roboczą

Zadania ZESPÓŁ INTERDISCYPLINARNY		Zadania GRUPA ROBOCZA	
Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie (art. 9b ust.2 pkt1).	<ul style="list-style-type: none"> – pełna diagnoza skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy, – rozeznanie potrzeb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, – zasoby instytucjonalne. 	Opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie; (art.9b ust.3 pkt1).	<ul style="list-style-type: none"> – określenie celów głównych i szczegółowych w pracy z osobą lub rodziną doświadczającą przemocy, – wyznaczenie osób odpowiedzialnych za realizację celów i terminy ich realizacji, – wyznaczenie osób i instytucji wspierających klienta w realizacji celów.
Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku (art. 9b ust.2 pkt 2).	<ul style="list-style-type: none"> – praca z osobami i rodzinami z grupy ryzyka, – edukacja osób doświadczających przemocy w rodzinie o konieczności podejmowania działań mających na celu zaprzestanie przemocy, – organizacja grup wsparcia dla ofiar przemocy. 	Monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy (art.9b ust.3 pkt 2).	<ul style="list-style-type: none"> – regularne monitorowanie sposobu wywiązywania się klienta z założonych celów, weryfikacja niepowodzeń w tym zakresie.
Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie (art.9b ust.2 pkt 3).	<ul style="list-style-type: none"> – współpraca interdyscyplinarna w zakresie udzielania kompleksowej pomocy osobie lub rodzinie doświadczającej przemocy w rodzinie. 	Dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań (art.9b ust.3 pkt 3).	<ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie pełnej dokumentacji z zakresu pracy z rodziną, w tym ocena realizacji wyznaczonych celów.

<p>Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym (art.9b ust.2 pkt 4).</p>	<p>Promowanie działań i inicjatyw lokalnych mających na celu kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie, – podejmowanie działań edukacyjno-informacyjnych o zasobach lokalnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>		
<p>Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie (art.9b ust.2 pkt 5)</p>	<p>Umożliwienie osobom stosującym przemoc w rodzinie udział w programie korekcyjno-edukacyjnym, a w przypadku osób uzależnionych od alkoholu podjęcia terapii w systemie otwartym albo zamkniętym.</p>		

9. Jakie dokumenty winny być sporządzane przy tworzeniu i funkcjonowaniu zespołów interdyscyplinarnych:

1. Porozumienie o współpracy z instytucjami i organizacjami

Wybieramy instytucje, które chcemy zaprosić do pracy zespołu, a następnie Wójt/Burmistrz/Prezydent Miasta występuje do Dyrektora/Kierownika wskazanej jednostki o wydelegowanie pracownika do pracy zespołu.

WAŻNE: W porozumieniu osoba oddelegowana do pracy zespołu jest wskazana z imienia i nazwiska oraz podane jest stanowisko służbowe jakie posiada w danej instytucji.

2. Regulamin zespołu interdyscyplinarnego

Sporządzamy Regulamin zespołu interdyscyplinarnego określające zasady jego funkcjonowania.

WAŻNE: Regulamin jest przekazywany wszystkim członkom zespołu i akceptowany przez nich w formie pisemnej.

3. Oświadczenie podpisane przez członków zespołu o ochronie danych osobowych

WAŻNE: Każdy członek zespołu zostaje poinformowany przez przewodniczącego zespołu o konieczności zachowania poufności i ochronie danych osobowych osób omawianych na posiedzeniu zespołu. Składa również pisemne oświadczenie w tej sprawie.

4. Protokół z posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego

Z każdego posiedzenia zespołu sporządzany jest protokół, w którym zawarte są informacje o omawianych sprawach na posiedzeniach zespołu, zostają w nim określone proponowane formy pomocy i wsparcia a także zadania do jakich zostają zobligowani poszczególni członkowie zespołu.

5. Wniosek o zwołanie posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego

Jest to dokument, w którym zawarte są informacje niezbędne do zgłoszenia sprawy przez osoby/instytucje, które powzięły informację o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

6. Plan pracy z rodziną będącą w zainteresowaniu zespołu interdyscyplinarnego

Określa cele, zadania mające na celu przezwycięzenie sytuacji kryzysowej i zaprzestaniu przemocy. Wskazane są tutaj również zadania osoby/rodziny, która jest objęta pomocą, zadania członków zespołu, termin ich realizacji oraz sposób monitorowania sytuacji osoby/rodziny będącej przedmiotem oddziaływania zespołu.

wzór

POROZUMIENIE O WSPÓŁPRACY W RAMACH ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO

z dnia.....

Zawarte pomiędzy:

Wójtem/Burmistrzem/Prezydentem Miasta

Panią/Panem

a

Dyrektorem/Kierownikiem

Panią/Panem

zwanymi dalej Stronami, w celu współpracy w ramach prac zespołu interdyscyplinarnego, zwanego dalej Zespołem.

§ 1

1. Strony niniejszego porozumienia, realizując art. 9a ust. 8 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), zobowiązują się do aktywnego uczestnictwa w pracach zespołu interdyscyplinarnego funkcjonującego na terenie Gminy.....
2. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
3. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3 i 5, Ustawy z dnia 10 czerwca 2010r.(Dz. U. Nr 125 poz.842) oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:
 - diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;

- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

§ 2

Strony zobowiązują się do:

1. Przestrzegania Regulaminu zespołu interdyscyplinarnego określającego zasady jego funkcjonowania
2. Wskazania przedstawiciela instytucji (*nazwa instytucji*) w posiedzeniach zespołu interdyscyplinarnego.
3. Zapewnienia udziału przedstawiciela instytucji (*nazwa instytucji*) w posiedzeniu grupy roboczej zwołanej przez Przewodniczącego Zespołu.
4. Podjęcia czynności przez przedstawiciela instytucji na rzecz osoby lub rodziny mających na celu zaprzestanie przemocy i opracowanie planu działań zawierającego cele krótkoterminowe i długoterminowe zgodnie z ustaleniami Zespołu/grupy roboczej

§ 3

1. Pracę grupy roboczej koordynuje wybrany Przewodniczący Zespołu lub osoba przez niego wskazania.
2. Posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego odbywać się będą (*należy tutaj wskazać w jakich odstępach czasowych np. raz w miesiącu, raz na kwartał*)
3. Posiedzenia grupy roboczej będą odbywać się będą w zależności od potrzeb rozeznaczonych na posiedzeniach zespołu i zgłaszanych spraw.

§ 4

4. Porozumienie sporządzone jest w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdej ze stron.
5. Porozumienie wchodzi w życie z dniem podpisania.

PROTOKÓŁ Z POSIEDZENIA ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO

działającego na terenie gminy.....

Data posiedzenia.....

Skład osobowy zespołu interdyscyplinarnego

Lp.	Imię i Nazwisko uczestnika	Stanowisko	Instytucja jaką reprezentuje

Zgłoszone sprawy do zespołu interdyscyplinarnego

Lp.	Imię i Nazwisko uczestnika zgłaszającego sprawę	Charakterystyka sprawy	Proponowane działania

Działania członków zespołu interdyscyplinarnego (co, kto, w jakim czasie):

Lp.	Działanie	Osoba/instytucja odpowiedzialna za realizację zadania	Termin realizacji

Termin posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego wyznaczono na dzień

Podpisy członków zespołu interdyscyplinarnego:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....

Proponowany termin spotkania

.....
(podpis osoby zgłaszającej)

wzór

Miejscowość i data.....

**WNIOSEK O ZWOŁANIE ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO
W GMINIE.....**

Dane osoby/ instytucji zgłaszającej sprawę	Krótka charakterystyka sprawy

Proponowany skład zespołu (specjaliści niezbędni do podjęcia działań na rzecz osoby/rodziny)	INSTYTUCJA/STANOWISKO
	1. 2. 3. 4.

Proponowany termin spotkania.....

.....

(podpis osoby zgłaszającej)

**OŚWIADCZENIE CZŁONKA ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO
DZIAŁAJĄCEGO NA TERENIE GMINY.....**

.....
(imię i nazwisko)

.....
(seria i nr dokumentu tożsamości)

.....
(miejsce pracy)

„Oświadczam, że zachowam poufność informacji i danych, które uzyskałem przy realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz że znane mi są przepisy o odpowiedzialności karnej za udostępnienie danych osobowych lub umożliwienie do nich dostępu osobom nieuprawnionym. (art. 9c ust.3 ustawy z dnia 10 czerwca 2010r. Dz. U. Nr 125 poz. 842)”

.....
(podpis osoby składającej oświadczenie)

Podpis osoby przyjmującej oświadczenie.....

Miejscowość i data.....

10. Rola i zadania powiatu w budowaniu systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy

Najczęstszymi problemami zgłaszanymi do zespołów interdyscyplinarnych będą: przemoc ze strony bliskich (fizyczna, psychiczna, seksualna) oraz problemy współlistniejące, takie jak:

- choroba: psychiczna, przewlekła, okaleczenia,
- izolacja (więzienie), pobyt poza granicami kraju,
- trudności adaptacyjne do nowej sytuacji,
- konflikty rodzinne, konflikty małżeńskie, separacja, rozwód,
- kryzys wartości,
- zaburzenia psychopatologiczne,
- problemy adolescencji,
- trudności szkolne,
- trudności wychowawcze,
- uzależnienia różnego typu,
- myśli samobójcze, tendencje samobójcze.

Powiat w ramach prowadzenia specjalistycznego poradnictwa może zabezpieczyć odpowiednie wsparcie w zakresie bazy instytucjonalnej i specjalistów, do których będzie można skierować osoby i rodziny, będące przedmiotem zainteresowania zespołu, celem zabezpieczenia im specjalistycznego wsparcia, a tym samym możliwości realizacji indywidualnego planu pracy. Gmina jeżeli sama nie ma możliwości finansowych, aby stworzyć odpowiednie zaplecze do pracy zespołu powinna wejść we współpracę z powiatem, który posiada możliwości w tym zakresie. Powiat prowadząc Ośrodki Interwencji Kryzysowej lub Punkty Interwencji Kryzysowej powinien w swojej ofercie posiadać:

- konsultacje psychologiczno-pedagogiczne;
- socjalno-prawne;
- socjoterapeutyczne;
- poradnictwo w zakresie pracy z osobami uzależnionymi oraz współuzależnionymi;
- mediację;
- psychoterapię;
- poradnictwo rodzinne;
- grupowe formy wsparcia takie jak:
 - grupy wsparcia dla ofiar przemocy;
 - grupy samopomocowe dla kobiet z trudnościami życiowymi;
 - grupy wsparcia dla rodziców i opiekunów dzieci niepełnosprawnych;
 - zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży;
 - grupy wsparcia dla rodzin pełniących funkcję rodziny zastępczej;
 - grupy wsparcia dla osób współuzależnionych od alkoholu i innych środków odurzających.

Biorąc pod uwagę również fakt zapewnienia pokrzywdzonym kobietom i dzieciom czasowego schronienia, powiat powinien dysponować hostelem, do którego będą mogły zostać przyjęte w szczególności:

- kobiety, matki z dziećmi, kobiety w ciąży – ofiary przemocy domowej,

- ofiary przemocy psychicznej i emocjonalnej występującej w rodzinie, mającej negatywny wpływ na psychikę człowieka, zwłaszcza dzieci, ofiary przemocy seksualnej,
- osoby, które wymagają natychmiastowej pomocy i krótkotrwałego pobytu.

II. ZABEZPIECZENIE DOBRA MAŁOLETNIICH – INTERWENCJA W ŚRODOWISKU, NOWE UPRAWNIENIA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH

1. Pracownik socjalny

Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie daje pracownikom ośrodków pomocy społecznej nowe możliwości prawne, mające na celu zabezpieczenie dobra małoletnich dzieci w przypadku zagrożenia ich zdrowia lub życia w związku doświadczaniem przemocy w rodzinie i umieszczeniem go w pieczy zastępczej. Zapis dający takie możliwości przedstawicielom pomocy społecznej rodzi nowe pytania: W jaki sposób? Z czyją pomocą? Co w przypadku, gdy sytuacja kryzysowa będzie miała miejsce po godzinach pracy pracownika socjalnego? Należy tutaj podkreślić, że w większości zdarzeń, gdzie występuje konieczność zabezpieczenia dobra małoletnich w postaci umieszczenia ich w zastępczych formach opieki jest w godzinach wieczornych. Zatem pracownik socjalny ma pełnić dyżur telefoniczny? Jeżeli tak, to czy powinny być to dyżury płatne i czy pracodawca może zobowiązać swojego pracownika do pozostawania w gotowości w razie wystąpienia takiej konieczności? Ustawa mówi jednoznacznie, że czynności te są wykonywane w ramach pełnionych obowiązków służbowych – czyli w godzinach pracy pracownika socjalnego, więc jak ma to wyglądać po zakończeniu pracy pracownika w ośrodku pomocy społecznej? Różne są stanowiska w tej sprawie i różnie kierownicy ośrodków pomocy społecznej to organizują. Najczęściej jednak zobowiązują swoich pracowników do pełnienia dyżurów i pozostawania w gotowości na wypadek zaistnienia sytuacji kryzysowej.

WAŻNE: W tego typu sytuacjach ważny jest przepływ informacji pomiędzy osobami mającymi uprawnienia do odbierania dziecka czyli: Policji, pracownikom socjalnych, przedstawicielami służby zdrowia. **Należy tutaj również pamiętać, aby dane osoby dyżurującej (pracownika socjalnego) podać na Policji, bowiem najczęściej to dyżurny Policji jako pierwszy dostaje informacje o konieczności odebrania dziecka ze środowiska, ze względu na zagrożenie jego zdrowia i życia.**

2. Interwencja kryzysowa wobec dzieci zagrożonych przemocą domową

Art. 12a ust. 1. ustawy z dnia 10 czerwca 2010r. (Dz. U. Nr 125 poz. 842) pracownikowi socjalnemu wykonującemu czynności służbowe ustawodawca daje możliwość podjęcia działań mających na celu zabezpieczenie dziecka w przypadku zagrożenia jego zdrowia i życia, i umieszczenie go w innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88 poz. 553, z późn. zm.) lub w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Decyzję o odebraniu dziecka i zabezpieczeniu jego dobra, pracownik socjalny podejmuje **wspólnie** z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką. Jest to bardzo ważne, ponieważ decyzja ta ma również swoje późniejsze konsekwencje.

WAŻNE: Bardzo istotna w realizacji tego zadania jest dobra współpraca z Sądem i kuratorami zawodowymi, bowiem w większości tych przypadków, gdzie występuje konieczność zabrania dziecka, te rodziny pozostają w zainteresowaniu Sądu. Dlatego też w przypadku wystąpienia takiej sytuacji, Sędzia Wydziału Rodzinnego po przedstawieniu sytuacji przez pracownika socjalnego we współpracy z kuratorem zawodowym może wydać Postanowienie o zabraniu dziecka i umieszczeniu go w rodzinie zastępczej bądź placówce opiekuńczo-wychowawczej w trybie na-

tychmiastowym, tym samym osoby odbierające dziecko ze środowiska mają akceptację swoich działań i przekonanie o słuszności podjętej decyzji.

W przypadku jednak, gdy odebranie dziecka odbywa się bez uczestnictwa Sądu, pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin, o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej.

3. Zażalenia rodziców odebranego dziecka

**Podstawa prawna: art. 12b ust. 1- 4 Ustawy z dnia 10 czerwca 2010r.
(Dz. U. Nr 125 poz. 842)**

1. art. 12b.: Rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym przysługuje **zażalenie do sądu opiekuńczego** na odebranie dziecka, o którym mowa w art. 12a. W zażaleniu można domagać się zbadania zasadności i legalności odebrania dziecka oraz prawidłowości jego dokonania.
2. **Zażalenie** może być wniesione za pośrednictwem pracownika socjalnego lub funkcjonariusza Policji, którzy dokonali odebrania dziecka. W takim przypadku **zażalenie podlega niezwłocznemu przekazaniu do sądu opiekuńczego**.
3. **Sąd rozpatruje zażalenie niezwłocznie**, nie później jednak niż w ciągu **24 godzin**. W razie uznania bezzasadności lub nielegalności odebrania dziecka sąd zarządza natychmiastowe przekazanie dziecka rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym, od których dziecko zostało odebrane.
4. W przypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości odebrania dziecka, Sąd zawiadamia o tym **przełożonych osób, które dokonały odebrania**.

Ważne

Art. 12c. informuje o konieczności pisemnego pouczenia rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka o **prawie do złożenia zażalenia, wraz ze wskazaniem Sądu opiekuńczego właściwego miejscowo do jego rozpatrzenia**.

4. Procedura Policji w zabezpieczeniu dobra małoletnich dzieci

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. Nr 81 z 2011 r. poz. 448).

Policja w przypadku odbierania dziecka

- a) żąda okazania legitymacji pracownika socjalnego (§ 3 pkt.1 Rozporządzenia)
- b) ustala tożsamość odbieranego dziecka, rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych, a w razie potrzeby – lekarza lub ratownika medycznego, lub pielęgniarki i innych uczestników postępowania obecnych w miejscu wykonywania czynności (§ 3 pkt. 2 Rozporządzenia).

Policjant podczas wykonywania czynności odebrania dziecka:

- a) zapewnia bezpieczeństwo osobiste dziecku, pracownikowi socjalnemu i innym uczestnikom postępowania (§ 4 ust.1 pkt 1 Rozporządzenia),
- b) ustala tożsamość osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 §11 k.k., uprawnionego członka rodziny zastępczej lub uprawnionego pracownika placówki opiekuńczo-wychowawczej, w której umieszczone zostanie dziecko (§5 ust.2 pkt 2 Rozporządzenia),
- c) w razie potrzeby udziela pierwszej pomocy i wzywa pogotowie ratunkowe (§ 4 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia),
- d) przedstawia swoje stanowisko, co do zasadności odebrania dziecka ze środowiska naturalnego,
- e) wręcza rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym pisemne pouczenie o możliwości złożenia zażalenia do sądu – jeżeli nie zrobił tego pracownik socjalny,
- f) udziela pracownikowi socjalnemu, na jego prośbę pomocy, przy wykonywaniu czynności związanych z umieszczeniem dziecka u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- g) sporządza notatkę służbową z przeprowadzonej czynności (§6 ust.1 Rozporządzenia),
- h) przekazuje kopię notatki do Sądu opiekuńczego oraz właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej (§6 ust.2 Rozporządzenia),

III. PROCEDURA „NIEBIESKA KARTA” – W STOSUNKU DO OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE

Procedura „NIEBIESKA KARTA”

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska karta” (Dz.U. Nr 209 poz.1245 z dnia 3 października 2011r.).

Obowiązuje od dnia 18 października 2011r.

1. Co to jest procedura Niebieskiej Karty?

Procedura “Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie (art. 9d ust. 2 ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. Dz. U. Nr 125 poz.842).

Przedstawiciele instytucji realizujących procedurę “Niebieskie Karty” współpracują ze sobą i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego działającego na terenie każdej gminy.

WAŻNE: Aby procedura spełniła swoje zadanie i przyczyniła się do przeciwdziałania przemocy w rodzinie przedstawiciele instytucji pomocowych i organów ścigania powinni zostać odpowiednio

przeszkoleni w zakresie prowadzenia procedury i powinni ze sobą współpracować na zasadzie partnerstwa i zgodnie ze swoimi kompetencjami.

2. Kiedy zakładamy Niebieską Kartę?

KROK PIERWSZY

Wszczęcie procedury "Niebieska Karta" następuje przez wypełnienie formularza "Niebieska Karta – A" załącznik nr 1 w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie – art.9d ust.4 ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. (Dz. U. Nr 125 poz.842)

§ 2 ust.1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy (Dz. U. Nr 209 poz.1245) mówi, iż:

wypełnienie formularza następuje w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Jeżeli z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, stanu jej zdrowia, lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia nie jest możliwe wypełnienie formularza – „Niebieska Karta – A” musi nastąpić to niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jej wypełnienie.

WAŻNE: Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty” i **nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie** (art. 9d ust.1 ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. (Dz. U. Nr 125 poz.842).

Należy również pamiętać, że rozmowę z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy należy przeprowadzać w warunkach gwarantujących jej swobodę wypowiedzi i poszanowania godności tej osoby, a także zapewnienia jej bezpieczeństwa. Przedstawiciel instytucji pomocowej mający pierwszy kontakt z taką osobą pełni rolę interwenta, od którego zachowania i sposobu przeprowadzenia rozmowy w dużej mierze zależy jak będzie wyglądała cała procedura i jakie nastawienie do niej będzie miała ofiara. Musimy pamiętać, że interwent musi zyskać zaufanie takiej osoby, aby ona mogła mieć pewność, że działania podejmowane w ramach procedury są prowadzone dla jej dobra i mają na celu zaprzestanie przemocy.

KROK DRUGI

Po wypełnieniu formularza „Niebieska karta – A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska karta – B” załącznik nr 2 (§ 6 ust.1) Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy (Dz. U. Nr 209 poz.1245).

Formularz – B zawiera pouczenie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Zawiera on informacje o zjawisku przemocy, czym ono jest, jakie są najczęstsze formy przemocy. Znajdują się tam również informacje o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia, obowiązki i możliwości instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ważne jest, że znajduje się tam formularz, na którym ofiara może krok po kroku przedstawić przebieg sytuacji, w której była ofiarą przemocy. Jest to bardzo ważne ponieważ osoba ta może później sama obiektywnie popatrzeć na siebie jako na osobę krzywdzoną. Jest również tutaj możliwość zweryfikowania informacji o sieci wsparcia w zakresie bazy instytucjonalnej działającej na rzecz przeciwdziałania przemocy – możliwości i kompetencji poszczególnych służb. Karta B zawiera również informację o przesłaniu informacji klientki do zespołu interdyscyplinarnego, celem rozeznania, ofiara więc nie będzie miała żalu i roszczeń z tytułu zaangażowania służb pomocowych w rozwiązaniu jej problemu.

Procedura Niebieskiej Karty w przypadku dziecka...

„W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie **wobec dziecka**, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, zwane dalej „działaniami”, przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego” (§ 5. ust.1 *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy* (Dz. U. Nr 209 poz.1245).

„Jeżeli osobami, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88 poz. 553 z późn. zm.), zwanej dalej „osobą najbliższą” (§ 5. ust.2 *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy* (Dz. U. Nr 209 poz.1245)

WAŻNE: W przypadku podejmowania działań względem dziecka należy pamiętać, aby przeprowadzały to osoby mające doświadczenie w zakresie pracy z dzieckiem krzywdzonym, aby posiadały odpowiednie umiejętności i kompetencje pozwalające na właściwą diagnozę sytuacji dziecka. Można tutaj zaprosić do współpracy psychologa, który jest członkiem zespołu interdyscyplinarnego lub przedstawiciela Ośrodka Interwencji Kryzysowej, który dysponuje specjalistami z tego zakresu.

KROK TRZECI

Gdzie przekazujemy Niebieskie karty?

WAŻNE: Każdy formularz „Niebieska Karta – A” wypełniony przez przedstawicieli instytucji pomocowych, oświatowych, służbę zdrowia oraz Policję zostaje przekazany do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego działającego na terenie gminy, w której zamieszkuje osoba, względem której zachodzi podejrzenie że jest ofiarą przemocy w rodzinie. Karta zostaje przekazana niezwłocznie, **nie później niż w terminie 7 dni** od dnia wszczęcia procedury.

- Kopię wypełnionego formularza “Niebieska Karta – A” pozostawia się u wszczynającego procedurę.
- Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego **po otrzymaniu formularza “Niebieska Karta - A” niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni** od dnia jego otrzymania, przekazuje go członkom zespołu interdyscyplinarnego lub grupie roboczej.

Na posiedzenie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej nie zaprasza się dziecka.

KROK CZWARTY:

Gdy karta trafia do zespołu, co dalej?

Na posiedzeniu, członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej, w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz “**Niebieska Karta – C**”.

Formularz C to forma wywiadu środowiskowego, przeprowadzanego z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy. Składa się z następujących części:

I. Dane osobowe:

- osoby względem, której istnieje podejrzenie że jest dotknięta przemocą;
- osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie;

II. Weryfikacja danych osoby, względem której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą.

III. Weryfikacja danych osoby, względem której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc.

IV. Diagnoza sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą:

- sytuacja rodzinna – (czyli opisujemy tutaj jak wygląda struktura rodziny, liczba osób, w jakim wieku);
- sytuacja zawodowa – (sytuacja osoby na rynku pracy, wykształcenie, dodatkowe kwalifikacje zawodowe);
- sytuacja ekonomiczna – (sytuacja materialno-bytowa, dochody uzyskiwane przez osobę);
- sytuacja mieszkaniowa – (warunki lokalowe);
- sytuacja zdrowotna – (ogólny stan zdrowia, występujące problemy zdrowotne uniemożliwiające prawidłowe funkcjonowanie osoby. Zawieramy tutaj również informacje czy osoba pozostaje w stałym leczeniu i jakie przyjmuje leki);
- sytuacja dzieci (rodzinna, edukacyjna, wychowawcza, zdrowotna).

V. Indywidualny plan pracy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie (w tej części plany pracy zostały podzielone ze względu na instytucje wchodzące w skład zespołu interdyscyplinarnego). Ustawodawca wskazuje tutaj taki podział, który ma na celu przede wszystkim zobligowanie wszystkich tych instytucji do działań w ramach posiadanych kompetencji. Daje to możliwość niewątpliwie kompleksowej pomocy danej rodzinie i osobie, z uwzględnieniem potrzeb zgłaszanych przez klienta zespołu. Karta ta zawiera również zapis dający możliwość działań pozostałym członkom zespołu, bowiem jak wiemy do zespołu zapraszani są również przedstawiciele Sądu zarówno pionu rodzinnego jak i karnego oraz przedstawiciele Prokuratury.

VI. Zobowiązania, jakie podjęła osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Jest to ważny zapis, ponieważ nakłada na klienta zespołu obowiązek współpracy i wywiązywania się z zaproponowanego planu pomocy, który będzie odpowiednio zrealizowany tylko i wyłącznie wtedy, gdy zadania będą realizowały nie tylko służby pomocowe, ale również osoba, której problem bezpośrednio dotyczy.

VII. Weryfikacja indywidualnego planu pracy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zakresie działań przedstawicieli.

Tutaj również istnieje podział na każdą instytucję, która miała określone zadanie. Ten punkt powinien zawierać analizę podjętych działań czyli:

Zadanie	Propozycja działań	Osoby odpowiedzialne	Termin realizacji	Rezultaty podjętych działań	Niepowodzenia /dlaczego cel nie został zrealizowany
---------	--------------------	----------------------	-------------------	-----------------------------	---

IX. Informacja o podjęciu działań przez zespół i przekazania danych w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa właściwym organom prowadzącym postępowanie przygotowawcze.

X. Opis kolejnego zdarzenia przemocy w rodzinie w trakcie trwania procedury (krótka charakterystyka zdarzenia przemocowego, które wystąpiło w rodzinie, względem której prowadzona jest procedura).

WAŻNE: Niestawiennictwo osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, nie wstrzymuje prac zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej (§ 8. ust.1 pkt 5 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy (Dz. U. Nr 209 poz.1245).

Zapis ten niewątpliwie przyczyni się do skuteczności działań podejmowanych wobec osób pokrzywdzonych. Wiemy bowiem w jakich schematach funkcjonują osoby doświadczające przemocy w rodzinie, jak faza „miesiąca miodowego” potrafi wpłynąć na ofiarę, która wycofuje się z działań mających na celu zabezpieczenie jej dobra. Niestawiennictwo osoby na posiedzenie zespołu nie kończy sprawy przemocowej. Musimy jednak pamiętać, że w dalszych czynnościach prowadzonych przez organy ścigania osoba może wycofać się. Takie ryzyko jest wpisane w pracę z osobami doświadczającymi przemocy, natomiast pomagacze, pomimo braku akceptacji takiej postawy ofiary muszą to uszanować.

Procedura Niebieskiej Karty wobec sprawcy przemocy...

Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego zaprasza osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej, celem weryfikacji informacji i sporządzenia „Niebieskiej Karty- D”.

WAŻNE: Spotkania ze sprawcą i ofiarą nie mogą odbywać się w tym samym czasie i miejscu.

Niebieska Karta – D składa się z następujących części:

- I. danych osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie (czyli podstawowe dane osobowe, miejsce zamieszkania);
- II. opisu form zachowań osoby, wobec której zachodzi podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie (rodzaje i formy);
- III. czasookres występowania nieprawidłowych zachowań (osoba podaje od jakiego czasu pojawiają się nieprawidłowe relacje wewnątrzrodzinne);
- IV. świadkowie stosowania przemocy;
- V. karalność osoby w zakresie przemocy w rodzinie;
- VI. nadzór Sądu osoby, wobec której zachodzi podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie – czy osoba jest pod dozorem Sądu;
- VII. informacja o występowaniu problemu uzależnienia od alkoholu;
- VIII. informacja o środkach odurzających, substancjach psychoaktywnych lub leków;
- IX. informacja o leczeniu w systemie zamkniętym;
- X. interwencje służb w stosunku do klienta w wyniku nieprawidłowych zachowań;
- XI. konflikty z prawem w związku z uzależnieniem od alkoholu, środków odurzających substancji psychoaktywnych oraz leków;
- XII. stosunek klienta do swojego zachowania;
- XIII. działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.

WAŻNE

Zakres działań w stosunku do sprawców przemocy jest bardzo ograniczony, nie ma bowiem możliwości stosowania przymusu, pomimo wielu zmian wprowadzanych w naszym prawie

w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Nadal nie ma dobrych narzędzi do pracy ze sprawcami przemocy. Zobligowanie przez Sąd sprawcy do uczestniczenia w programie korekcyjno-edukacyjnym też jest trudne, bowiem zależy od wydania nakazu w Postanowieniu Sądu. Co zatem możemy w świetle naszych realiów zaproponować sprawcy:

- uczestnictwo w programie korekcyjno-edukacyjnym;
- dobrowolne poddanie się leczeniu odwykowemu i opracowanie planu leczenia;
- złożenie wniosku do Sądu, w celu uruchomienia procedury zobowiązania do leczenia odwykowego;
- zobowiązanie do informowania członków zespołu interdyscyplinarnego/ grupy roboczej o podejmowanych działaniach mających na celu zaprzestanie przemocy w rodzinie;

Formularz D określa nawet częstotliwość tych kontaktów (raz w tygodniu, raz w miesiącu, raz na trzy miesiące, a w indywidualnych przypadkach – w zależności od ustaleń członków zespołu).

- złożenie przez kuratora sądowego stosownego wniosku do Sądu.

XIV. Zobowiązania, jakie podjęła osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie – czyli zadania jakie zobowiązuje się wykonać celem zaprzestania zachowań przemocowych.

XVI. Okresowa ocena sytuacji osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie – czyli weryfikacja zadań analogicznie jak w przypadku osoby, względem której zachodzi podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

WAŻNE: Zgodnie z § 9 ust.1 i 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy (Dz. U. Nr 209 poz.1245):

„Jeżeli w trakcie działań dokonywanych przez przedstawiciela podmiotu, o którym mowa w art. 9d ust. 2 ustawy, zachodzi podejrzenie, że osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, dopuściła się po raz kolejny stosowania przemocy w rodzinie, wypełnia się formularz „Niebieska Karta – A” w zakresie niezbędnym do udokumentowania nowego zdarzenia i przesyła go do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego”.

„Jeżeli zachodzi podejrzenie, że osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie dopuściła się po raz kolejny stosowania przemocy w rodzinie w trakcie działań dokonywanych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą, wypełnia się formularz „Niebieska Karta – C” w zakresie niezbędnym do udokumentowania nowego zdarzenia”.

KROK PIĄTY

Zakończenie procedury Niebieskiej Karty

Zgodnie z § 18 ust.1 i 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy (Dz. U. Nr 209 poz.1245), **Zakończenie procedury następuje w przypadku:**

- 1) ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, albo
- 2) rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowanych działań.

Zakończenie procedury wymaga udokumentowania w formie protokołu podpisanego przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, który powinien zawierać:

- 1) dane dotyczące osób, wobec których realizowana była procedura;
- 2) datę rozpoczęcia i zakończenia procedury;
- 3) opis podjętych działań w ramach procedury.

IV. KOMPETENCJE SŁUŻB W RAMACH PROCEDURY „NIEBIESKA KARTA”

Zgodnie z § 16.1. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy (Dz. U. Nr 209 poz. 1245), w ramach procedury członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej:

- 1) udzielają pomocy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 2) podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań;
- 3) zapraszają osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej;
- 4) opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, który zawiera propozycje działań pomocowych;
- 5) rozstrzygają o braku zasadności podejmowania działań.

INDYWIDUALNE PLANY PRACY ZESPOŁU

Indywidualny plan pomocy obejmuje ogół działań podejmowanych przez osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie oraz działania przedstawicieli instytucji pomocowych zaproszonych do uczestnictwa w zespole, celem poprawy sytuacji życiowej osoby oraz jej rodziny zgodnie z swoimi kompetencjami.

Ustawodawca daje możliwość weryfikacji indywidualnego planu pomocy w zależności od potrzeb i sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w szczególności w sytuacjach, gdy zachowania przemocowe nadal występują i konieczne jest np. odizolowanie ofiary od sprawcy.

Obowiązki pracownika socjalnego

(na podstawie § 11 ust.1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy (Dz. U. Nr 209 poz. 1245):

1. diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie
2. udziela kompleksowych informacji o:
 - a) możliwościach udzielenia pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie;

- b) formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc;
- c) możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 3) organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 4) zapewnia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całonocnej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Obowiązki przedstawicieli Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

(na podstawie § 12 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy (Dz. U. Nr 209 poz.1245):

- 1. diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie
- 2. udziela kompleksowych informacji o:
 - a) możliwościach udzielenia pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
 - b) formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc;
 - c) możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
 - 3) organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
 - 4) może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Obowiązki funkcjonariuszy Policji:

(na podstawie § 13 ust.1 – 6 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy (Dz. U. Nr 209 poz.1245):

- 1) udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym udziela pierwszej pomocy;
- 2) organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;

- 3) podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania;
- 4) przeprowadza, o ile jest to możliwe, z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- 5) przeprowadza na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- 6) podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą.

Obowiązki przedstawicieli służby zdrowia:

(na podstawie § 14 ust.1 – 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy (Dz. U. Nr 209 poz.1245):

W ramach procedury przedstawiciel ochrony zdrowia każdorazowo udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia oraz o uprawnieniu do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.

Jeżeli stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, wymaga przewiezienia jej do podmiotu leczniczego, formularz „Niebieska Karta - A” wypełnia przedstawiciel podmiotu leczniczego, do którego osoba ta została przewieziona.

Przedstawicielem ochrony zdrowia uprawnionym do działań jest osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny.

Obowiązki przedstawicieli Oświaty:

(na podstawie § 15 ust.1 – 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 w sprawie procedury Niebieska Karta oraz wzorów formularzy (Dz. U. Nr 209 poz.1245):

W ramach procedury przedstawiciel oświaty udziela kompleksowych informacji o:

- 1) możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 2) możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 3) organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;

- 4) może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 2) diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci;
- 3) udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

V. ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY – WSPARCIE NIE TYLKO DLA RODZIN DOTKNIĘTYCH PRZEMOCĄ

Na podstawie art. 2 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2009 r. nr 175 poz.1362 ze zmianami): „*Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości*”. Zadaniem pomocy społecznej jest zatem wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianiu im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Rodzina jest niezwykle ważną płaszczyzną polityki społecznej, stanowi bowiem naturalne środowisko wpajania podstawowych wartości, wzorców i zasad współżycia, rozwoju emocjonalnego i społecznego swoich członków.

Kryzys rodziny oraz wielość i złożoność problemów dotyczących poszczególnych jej członków wymaga kompleksowego podejścia do sytuacji, w jakiej znajduje się rodzina, a także wskazuje na potrzebę systemowych rozwiązań w zakresie jej wsparcia, mieszczących się w formule zintegrowanych, interdyscyplinarnych działań.

Musimy zdać sobie sprawę, że rodzina w kryzysie, to nie tylko rodzina dotknięta przemocą. Tak jak różnorodna jest rodzina i mogące pojawić się w niej problemy, tak i działania pomocowe wobec rodziny muszą być zróżnicowane, ale zarazem spójne i kompleksowe. Warto pamiętać, że rodzina funkcjonuje zarówno w systemie pomocy społecznej, w systemie zdrowia, oświaty i innych.

W literaturze przedmiotu współpraca definiowana jest jako „*zdolność tworzenia więzi i współdziałania z innymi, umiejętność pracy w grupie na rzecz osiągnięcia wspólnych celów, umiejętność zespołowego wykonywania zadań i wspólnego rozwiązywania problemów*”¹.

Współpraca interdyscyplinarna jest działaniem skoordynowanym, łączącym wiedzę, umiejętności oraz doświadczenia specjalistów reprezentujących instytucje i organizacje, dla których priorytetem jest wsparcie i pomoc w rozwiązywaniu problemów rodziny i poszczególnych jej członków. Jest procesem długofalowym i dynamicznym. Zakłada konieczność określenia celów i planu działania, uwzględnienia specyfiki działalności poszczególnych służb, a także wykorzystania zasó-

¹ Wikipedia Wolna Encyklopedia; <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wsp%C3%B3lC5%82praca>; stan z dnia 25.01.2011 r.

bów środowiska lokalnego pod względem infrastruktury instytucjonalnej, kadrowej oraz wypracowanych wspólnych modeli i procedur postępowania.

Współdziałanie służb pozwala spojrzeć na sytuację rodzin z wielu perspektyw, co ma istotne znaczenie dla przyjęcia najlepszej strategii postępowania umożliwiającej przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, a także daje możliwość prowadzenia równoczesnych oddziaływań interwencyjnych i pomocowych.

O wiele łatwiej będzie nam pracować, jeśli pomyślimy, że zespół interdyscyplinarny to nie kolejny wymóg ustawowy, czy baza instytucji, ale przede wszystkim to zespół konkretnych osób zainteresowanych pomocą w rozwiązaniu problemów konkretnej rodziny. To ludzie, których priorytetem jest wsparcie rodziny tam, gdzie ona sama nie jest w stanie sobie pomóc.

Kolejnym dobrodziejstwem, które daje nam współpraca jest fakt, że w pracy z rodziną mamy bezpośredni kontakt z drugim profesjonalistą, a co za tym idzie przekaz informacji jest szybszy, mniej biurokratyczny i instytucjonalny.

Uczestnictwo w zespole interdyscyplinarnym, to również spore wyzwanie dla jego członków. W zespole, gdzie każdy jest profesjonalistą w swojej dziedzinie trzeba umieć nie tylko rozmawiać, ale przede wszystkim umieć słuchać siebie nawzajem. Wzajemny szacunek, świadomość swojej roli są niezbędnymi warunkami do stworzenia najwłaściwszej strategii pomocy konkretnej rodzinie. To trudne zadanie, bo zazwyczaj przyzwyczajeni jesteśmy do tego aby działać w pojedynkę, bo jesteśmy przecież profesjonalistami i bierzemy sami odpowiedzialność za powierzone zadanie. To oczywiście świadczy o naszej odpowiedzialności, ale zarazem bardzo nas to obciąża i może prowadzić do szybkiego wypalenia zawodowego.

Warto więc zadbać o komfort pracy i umiejętnie korzystać ze współpracy interdyscyplinarnej.

REASUMUJĄC:

Korzyści z pracy interdyscyplinarnej:

- ✓ daje poczucie większego wzajemnego wsparcia podczas rozwiązywania problemów społecznych,
- ✓ zwiększa efektywność w zespołowym rozwiązywaniu problemów,
- ✓ pomaga w skuteczniejszej pomocy rodzinie,
- ✓ daje poczucie większego wzajemnego wsparcia podczas rozwiązywania problemów społecznych,

Warunki skutecznego działania:

- ✓ podzielana przez partnerów potrzeba współdziałania i skoordynowanego postępowania,
- ✓ poparcie kierownictwa macierzystych organizacji dla podejścia interdyscyplinarnego,
- ✓ wspólne ustalenie głównych celów zespołu oraz zakresu jego działań;
- ✓ opracowanie regulaminu zespołu określającego role, obowiązki oraz zakres odpowiedzialności instytucji członkowskich.

Dlaczego warto tworzyć zespoły interdyscyplinarne:

- ✓ jest działaniem a nie instytucją,

- √ **polega na skoordynowanym, zintegrowanym działaniu różnych służb pracujących z rodziną,**
- √ **opiera się na istniejących już zasobach: nie wymaga nowych inwestycji, sprzętu, etatów,**
- √ **ukierunkowany jest głównie na wzmocnienie oraz wspieranie rodziny,**
- √ **opiera się o zestaw metod i procedur pracy dostosowanych do lokalnych potrzeb.**

Występujące i wciąż pojawiające się nowe problemy społeczne, wymagają stosowania odpowiednich sposobów oraz metod ich rozwiązywania. Wielość i mnogość problemów wskazują na to, iż w pojedynkę nie jesteśmy w stanie kompleksowo pomóc rodzinie. Zapraszamy więc do współpracy innych profesjonalistów i bądźmy dla siebie partnerami.

ISBN 978-83-60242-57-5